

Malke- og Hygiejnekonsulentvirksomheden.

Af Malke- og Hygiejnekonsulent *Kr. Dahlgaard Jensen*.

Mælkens Kvalitet betyder meget for de Mejeriprodukter, som fremstilles af den. I Arbejdet for at højne Mejeriprodukternes Kvalitet, maa der derfor ogsaa gøres noget for at forbedre Mælken.

Lige siden Andelsmejerierne begyndte, har man da ogsaa haft Opmærksomheden henvendt herpaa, idet der stilles Krav om, hvordan Mælken skal være, naar den kommer til Mejeriet; samtidig er der i nogen Grad fra Tid til anden givet Anvisninger paa, hvordan den skal behandles for at blive efter Ønske. Mejerikonsulent *Th. R. Segelcke* gav gode Raad herom og viste enkelte Fodermidlers Indflydelse paa Mælkens og Smørrets Kvalitet. I Aaret 1900 ansatte „De samvirkende jyske Mejeriforeninger“ Dyr læge *J. Hegelund* som Konsulent i Malkning og Mælkehygiejne, og en Aarrække til 1912 virkede han i denne Stilling og gjorde her et fortjenstfuldt Arbejde.

Gennem Aarene har flere Malkelærere virket hovedsagelig for Malkningens rette Udførelse, men ogsaa for Hygiejnen. Dette Arbejde er for en stor Del udført gennem Landboforeningerne, men det har ofte haft Tilfældighedernes Præg, idet det blusser op en Gang imellem for saa at dø hen igen en Tid. De lokale Mejeriforeninger har af og til taget Sagen op; saaledes antog f. Eks. Sønderjysk Mejeriforening i Vinteren 1927—28 Fodermester *J. Gade Holm*, Graasten Landbrugsskole, og Frk. *M. Tovborg Jensen* som Malkelærere. De virkede her i 2 Aar. Mejeriforeningernes Fællesorganisation har de senere Aar udført et Propagandaarbejde for Forbedring af Mælken.

Den første Malke- og Hygiejnekonsulentstilling blev oprettet i Efteraaret 1941 af Ribe og Ringkøbing Amters samt Sønderjysk Mejeriforening i Fællesskab. Baggrunden for Oprettelsen

Fig. 1. Klar til at paabegynde Malkningen i Sophienborgs Stald.

var især Hensynet til Mælkens og Mejeriprodukternes Kvalitet. Kravene hertil er jo blevet større gennem Aarene og er de senere Aar blevet yderligere strammet, i 1941 f. Eks. kom der Krav om yderligere Kontrol med Eksportsmørret. Det er altsaa især fra Mejeribruget som saadant, at Kravet om Oprettelse af nævnte Konsulentvirksomhed er kommet og ikke saa meget fra Mælkeproducenterne. Dette mærkes ogsaa i Arbejdet, og det maa der tages Hensyn til ved Tilrettelæggelsen af det.

Virksomheden gaar i Hovedsagen ud paa at udbrede Kendskabet til god Malkning i Arbejdsomraadet, for derved at øge Udbyttet af Malkekøerne og samtidig vejlede Mælkeproducenterne m. H. t. at fremstille god og første Klasses Mælk samt virke for en bedre Staldhygiejne i det hele taget og iøvrigt staa til Raadighed for Mejeriernes Medlemmer med Raad og Vejledning, hvor det ønskes. Det har været drøftet, om det er en Mejeriforeningsopgave eller en Landboforeningsopgave, og det kan jo diskuteres, men nu er det altsaa Mejeriforeningerne, der har taget Sagen op, og det er vel ogsaa ret naturligt. Det er de lokale Mejeriforeninger, der antager Konsulenten og lønner ham, men hele Arbejdet sker i Forstaaelse og Samarbejde

med Mejeriforeningernes Fællesorganisation. Virksomheden skulde jo efterhaanden udvides, saa hver Mejeriforening fik sin egen Konsulent. I Aar er Viborg Amts Mejeriforening gaaet med ind i Arbejdet, og flere Mejeriforeninger drøfter for Tiden Spørgsmaalet.

Hvor stort et Omraade, der er passende for en Konsulent at virke i, er forøvrigt vanskeligt at sige nu. Arbejdet er jo ikke rigtig inde i faste Rammer, og har vel ikke fundet sin endelige Udformning endnu. Forholdene, som de udvikler sig for Mejeri-bruget, vil ogsaa betyde en Del herfor.

Ved Ansættelsen af en Konsulent er et af Spørgsmaalene: „Hvilken Uddannelse skal han have?“ Noget kunde jo tale til

Fig. 2. Rigtig Haandstilling ved Malkning. („Landet“ fot.).

Fordel for, at det skal være en mejeribrugsuddannet Mand, fordi han har mest Forstand paa Mælk og Mælkefejl og forskellige Ting vedrørende dette, men da Arbejdet for det meste skal foregaa ude hos Landmændene og i Kostaldene, er det nok alligevel bedst med en Mand med Landbrugsuddannelse. Bedst er det selvfølgelig om Uddannelsen har gaaet noget i begge Retninger. Fra Mejeriforeningernes Side er der vist almindelig Enighed om, at Konsulenten skal være en Landbrugskandidat. Han maa saa have særlig Uddannelse i Malkning og Brugen af Malkemaskiner, ligesom Kursus i Mælkebakteriologi og Undersøgelse af Mælk ogsaa vil være paakrævet.

Efterhaanden som der ansættes flere Konsulenter, bør der hvert Aar afholdes Kursus for dem i Emner vedrørende deres Arbejde.

Ved Siden af sin faglige Uddannelse maa Konsulenten tillige være i Besiddelse af en vis Evne til at taksere de Forhold og Mennesker, han har for sig, idet han kommer i Forbindelse med en Mængde Mennesker med meget forskellig Indstilling over for dette Arbejdsfelt og dets Betydning. Malkning og hvad dertil hører er jo et dagligdags, men dog i mange Maader særegent Arbejde, der udføres paa næsten alle danske Landbrug, enten saa man er interesseret i det eller ikke, og det samme gælder for en Del af de Mennesker, som udfører Arbejdet.

Da Virksomheden jo hovedsagelig er sat i Gang paa det Grundlag at fremme Mælkehygiejnen og Forstaaelsen af Malkearbejdets Betydning, vil en stor Del af Arbejdet bestaa i det propagandamæssige, og hertil er Afholdelse af Malkekursus udmærket, foruden at Deltagerne saa samtidig faar Undervisning i Malkningens rette Udførelse. Hidindtil har meget af Tiden gaaet med Afholdelse af saadanne Kursus. Den bedste Tid for Afholdelse af Malkekursus er naturligvis Vintermaanederne, men visse Tidspunkter om Sommeren kan ogsaa bruges. Til et normalt Kursus er ca. 15 Deltagere passende. De møder 3 Dage i Træk paa en Gaard og faar Undervisning i Malkning og Hygiejne, saavel Teori som Praksis. Nogle Steder holdes Kursus kun i 2 Dage eller blot 1 Dag som en Slags Demonstration. Hvilken Form for Kursus, der er bedst, afhænger af Deltagerne,

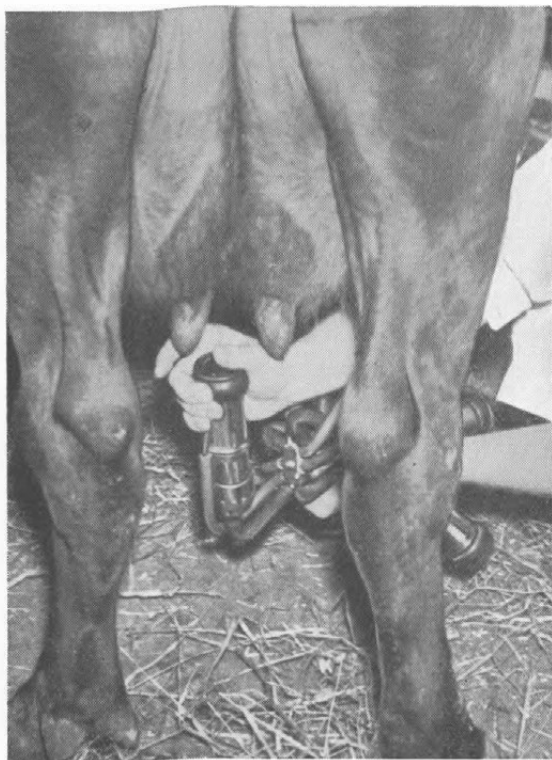

Fig. 3.
Paasætning af
Patteskopper.

der kommer, af Interessen for Malkearbejdet paa vedkommende Egn og endvidere ogsaa af Tidspunktet for Kursusets Afholdelse.

At faa Kursuset rigtigt tilrettelagt, saa det passer efter Forholdene og de Mennesker, der kommer, er den første Forudsætning for, at Deltagerne faar noget virkeligt Udbytte deraf, og Formaålet med det naas. Et saadant Malkekursus afsluttes oftest med et Mejerimøde for Andelshavere med Husstand i Forsamlingshuset eller et lignende Sted. Her holdes der saa Foredrag i Tilknytning til Kursuset, vises Lysbilleder etc. Disse Møder er gode. Her er ofte baade Ejer og Fodermester og til-lige Mejeribestyrer til Stede, og der kommer ofte en saglig, frugtbringende Diskussion i Gang mellem disse, en Diskussion som ellers ofte vanskeligt vil finde Sted. Jo bedre Samarbejdet

er mellem ovennævnte, des lettere naas det gode Resultat, men det kræver, at de forstaar hinandens Synspunkter, og som Hjælp til dette kan et saadant Møde være udmærket.

Et vigtigt Punkt i Arbejdet er endvidere Foredragsvirksomheden, og den bør udnyttes mest muligt, bl. a. ved Mejerigeneralforsamlinger og lignende Steder. Her faar man ofte Lejlighed til at faa et større Publikum i Tale.

Den konsultatoriske Virksomhed er det Meningen at gennemføre noget lignende som ved andre Konsulentvirksomheder. Hidindtil har den ikke optaget ret meget af Tiden, men det bliver temmelig sikkert mere, efterhaanden som Folk bliver mere bekendt med Foretagendet. Den er ogsaa lidt vanskelig at udføre. Her gør det ret store Omraade sig bl. a. gældende og især under de nuværende Samfærdselsforhold. Den kræver ofte, at Konsulenten er paa Stedet i Masketiden og maaske endda ved flere Masketider, og der vil da gaa forholdsvis megen Tid.

Skal Virksomheden være virkelig effektiv, kræves der i nogle Tilfælde indgaaende bakteriologiske Undersøgelser af Mælk, Brøndvand m. v., og disse kan i Almindelighed ikke udføres paa en Gaard.

Hvor der holdes Kursus flere Dage, er det almindeligt, at Konsulenten i de Dage staar til Raadighed for Mejeriets Leverandører med Raad og Vejledning i den Tid, der kan blive tilovers fra Kursuset. Han bør medbringe Apparater til Undersøgelse af Mælken fra de enkelte Køer. Der vil her kun være Tale om Katalaseprøven, men det er ogsaa en udmærket Prøve til Konstatning af Yverets og den nymalkede Mælks Tilstand, og den kan i Forbindelse med Reduktaseprøven af de enkelte Køers Mælk, som jo kan udføres paa Mejeriet, ofte give udmærket Vejledning m. H. t. at finde Aarsagen til, at Mælken er daarlig paa vedkommende Gaard.

Et af de Problemer, en Konsulent oftest møder, er, at det kniber at holde Mælken i første Klasse ved Reduktaseprøven, eller det kniber at holde den fri for Lugt- og Smagsfejl ved Mælkebedømmelsen. Daarlig Reduktase kan skyldes, at een eller flere Køer giver daarlig Mælk, men det skyldes dog oftest daarlig Hygiejne eller mangelfuld Afkøling af Mælken. Naar

disse Ting bliver forbedret, hjælper det oftest paa Reduktasen, saa denne Fejl er ikke saa vanskelig at afhjælpe. Værre er Smagsfejlene, som jo for en stor Del stammer fra Fodringen. Fodringen betyder meget for Mælkens Kvalitet og kan paa- virke den baade i god og daarlig Retning. Den efterhaanden ret udbredte Ensilagefodring mærkes ogsaa paa Mælkens Kvalitet. Ensilage er jo et udmærket Foder, men det kan, især hvis det er fremstillet daarligt, give Anledning til daarlig Smag i Mæl- ken. Afhjælpning af Fodringsfejl vanskeliggøres noget der- ved, at de forhaandenværende Fodermidler og især de, der giver Afsmag, jo oftest skal bruges uanset deres Tilstand. Af Hensyn til Mælkens Kvalitet er det derfor vigtigt altid at have sunde og gode Fodermidler at fodre med; og her er et

Fig. 4.
Skylning af Mal- kemaskinen. Det er meget vigtigt, at denne Skylning sker straks efter Brugen.

Punkt vedrørende Fremstilling af god Mælk, som de fleste ikke tænker over.

Mælkepengene er jo ikke alene Betaling for selve Malkearbejdet og Arbejdet i Kostalden. Det er ogsaa Betaling for den største Del af Arbejdet ude i Marken, og lige saavel som Grundlaget for denne Indtægt lægges ude i Marken, lægges ogsaa Grundlaget for Mælkens Kvalitet dér i Form af de Afgrøder, vi avler til Fremstilling af Mælken, hvordan disse Afgrøder behandles o. s. v.

Fra Mejeriforeningernes Side skal der nu gøres et Arbejde for at skabe mere Klarhed over disse Spørgsmaal. At medvirke hertil maa ogsaa være en vigtig Opgave for en Hygiejnekonsulent.

Malkemaskinernes stigende Udbredelse giver ogsaa Opgaver foruden Afholdelse af Kursus. Et Spørgsmaal, som melder sig her, er, at enkelte eller flere Køer kun daarligt lader sig malke med Maskine. De giver Mælken daarligt ned eller tilbageholder en Del af den. Ofte er det her Malkeren og ikke Maskinen, der er noget galt med. Opgaven bliver saa først at faa Mal-

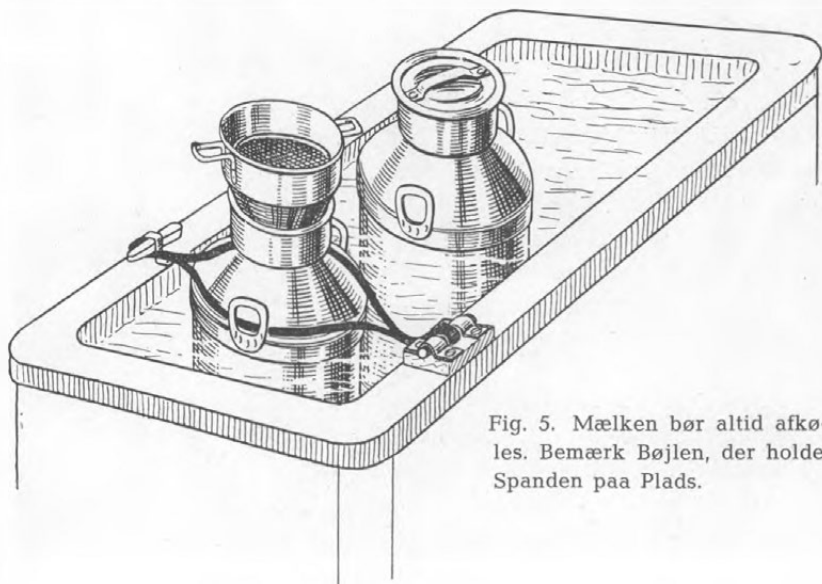

Fig. 5. Mælken bør altid afkøles. Bemærk Bøjlen, der holder Spanden paa Plads.

keren retledet og dernæst at faa Kørne rigtig indstillet, men de er jo Vanedyr, saa det kan godt tage nogen Tid og være vanskeligt. En af Hovedopgaverne ved Maskinmalkningen er at lære Malkerne og Brugerne at holde Maskinerne ordentlig rene og desinficerede. Det betyder meget for Mælkens Kvalitet.

Af andre Felter, hvor en Malke- og Hygiejnekonsulent kan medvirke, kan nævnes Fodermesterkonkurrencer, Malkekonkurrencer, Udstillinger ved Dyrskuer m. m.

Kontorvirksomhed er der ikke meget af. Det egentlige Arbejde sker ude omkring. En bestemt Kontordag om Ugen til Besvarelse af telefoniske og skriftlige Henvendelser vil maa-ske med Tiden blive paakrævet. Men indtil da er det nok med en bestemt Adresse og et bestemt Telefonnummer, hvor man kan give Besked om, hvor Konsulenten opholder sig og er at træffe.

Der er en vid Arbejdsmark for en saadan Malke- og Hygiejne-konsulentvirksomhed. blot man finder den rigtige Form for

Fig. 6. Støvsugeren kan gøre god Nytte i en Kostald.

Dyrkningen af den. Et af de vigtigste Punkter, ja næsten det vigtigste — for blot det er i Orden, følger meget af det andet med — er Indstillingen over for hele Problemet *Hygiejne* i dette Ords videste Begreb. Det være sig ved Fodring, Malkning, Mæl-kens Behandling, Kreaturerne Pasning og Pleje m. m. De fleste Landmænd synes, at deres Dyr skal passes og plejes godt, men hvad der saa er god Pleje af f. Eks. en Ko eller en Kalv er et meget vidt Begreb; det een maaske synes er godt, synes en anden ofte er under al Kritik o. s. v.

Jo mere intensivt Husdyrbruget bliver, des større Krav stilles der til Hygiejnen. I Tider som nu, hvor Kraftfoderet bliver regnet ud og tildelt sparsomt for helst at udnyttes til sidste Gram, skal Hygiejnen være i Orden, om man vil have det fulde Udbytte. Det gælder alt, hvad der kan medvirke til Dyrenes Velbefindende, det være sig Stalden, dens Indretning, Isolation og Ventilation og — ikke mindst — Dyrenes Pasning. Her er en Opgave for en Konsulent.

Bekæmpelse og Udryddelse af Kvægtuberkulose, smitsom Kastning og Yverbetændelse er ogsaa for en Del hygiejniske Foranstaltninger, og her kan der ogsaa være Opgaver, som en Hygiejnekonsulent kan medvirke til at løse.
